

למעשה

מאמר מרכזי הרב פנחס זרביב

מה המיוחד במצוות ביכורים שבזכותה ה' יתן את הגשמים בעיתם

השקיפה ממעון קודשך מן השמים וברך את עמך את ישראל ואת האדמה אשר נתת לנו ופרש'י עשינו מה שגזרת עשה מה שהבטחתנו שאמרת אם בחוקותי תלכו וכו' ונתתי גשמיכם בעתם וצ"ב מה המיוחד במצוות הביכורים שדווקא כאן מוזכרים שיעשינו מה שגזרת עשה מה שהבטחתנו, הרי ההבטחה על שמירת כל מצוות התורה ולא רק על מצוות ביכורים.

היות ומהדרים בה מאוד

אלא היות ובמצוות הביכורים מהדרים בה מאוד, וכמו שמבואר במס"י (פי"ט) וסדר העלאת הביכורים היה לנו לעינים לראות מהו הידורם של מצוות שכן שנינו (ביכורים ג), השור הולך לפניהם וקרניו מצופות זהב ועטרה של זית בראשו וכו'. עוד שם (משנה ח) העשירים מביאים ביכוריהם בקלתות של זהב והעניים בסלי נצרים וכו'. עוד שם (משנה ח) שלוש מצוות בבכורים, בכורים, תוספת בכורים, עיטור בכורים. הרי לנו להדיא כמה ראוי לנו להוסיף על גופה של מצווה כדי להדרה ומכאן נלמד לשאר מצוות שבתורה.

ולפי"ז מובן שהיות שמהדרים בה מאוד שזה מראה עבודת אמיתית לה' יתברך לכן אנו מבקשים שהקב"ה יעשה מה שצויה עלינו כי אנו עבדיו.

למענך אלוקים חיים מושל לבית מלון שעובדיו נהנים מארחות חיים

ומיד בתחילת השמו"ע אומרים זכרנו לחיים וכו' למענך אלוקים חיים וביאור הענין של למענך אלוקים חיים שמעתי לבאר בדרך משל לאדם עני שמימיו לא ראה בית מלון, ונכנס לעיר וראה בנין מפואר ואנשים יושבים ואוכלים ושותים מאכלים ומשקאות משובחים. וסבר בדעתו שנקלע להקדש מקומי או בית התבשיל בלשוננו, ושמה מאוד על האפשרות לאכול ארוחה משביעה. נכנס, התיישב, ראה את התפריט העשיר ואכל מכל המאכלים הטובים. אחרי שאכל היה עיף וראה שיושב פקיד ליד דלפק ומחלק מפתחות של חדרים, ניגש וקיבל ג"כ מפתח, וכך ישב שם במשך כמה שבועות. לאחר כשלושה שבועות החליט שכבר נהנה דיו וניגש להחזיר את המפתח. אמר לו הפקיד: רגע, צריך לשלם, והגיש לו חשבון ארוך בארבע ספרות הוא נבהל ולא ידע מה לעשות. והפקיד הסביר לו: כאן זה בית מלון ועושים חשבון על הכל. כל רבע עוף שאכלת זה חמישים דולר וכל כוס מיץ עשר דולר. לפתע הוא רואה בשולחן צדדי בחדר הול יושב אדם שנראה כמוהו ואוכל, הוא ניגש אליו ושאל אותו תאמר לי בבקשה כמה זמן אתה כבר פה? ענה לו אותו אדם: כמדומה לי עשר שנים. אמר לו, אם ככה בא נברח מכאן ביחד אני כאן רק שלשה שבועות וחייב כ"כ הרבה כסף, ואתה כבר עשר שנים ואיך תשלם הרי אתה חייב מיליונים?! ענה לו אותו אדם: טעות בידך ידידי היקר. אני, לא רק שאיני משלם אלא גם משלמים לי. שאל אותו העני איך זה יתכן? ענה לו: אני לא אורח כאן, אני מעובדי המלון וממילא מבלבד משכורת שאני מקבל על עבודתי כפי לי רשות ליהנות בחינם מכל מנועמי המלון. והנמשל אלינו כאן בעוה"ז קיבלנו ומקבלים מהקב"ה חיים, בריאות, פרנסה וכל הטובות שבעולם ואומר לנו הקב"ה כל זה עולה יקר מאוד צריך לשלם. אבל אם האדם חי כעבד ד' א"כ הוא עובד במלון ששמו העולם הזה, וכשמבטל את עצמו לגמרי לבוראו ועושה את תפקידו בעולם, בזה זוכה לעשות רצונו יתברך שמו. ואז יזכה לכל טוב.

כח ההודאה גורם שיעשה לו עוד נס

ועוד אפשר לבאר שכאשר מכירים בטובות ה' ומודים לו על כך זאת סיבה שיזכה לעוד חסדי ה'. והרב דב יפה המשיך על זה (הו"ד בספר מפניני מרן המשגיח עמ' טו), מושל למה הדבר דומה, לאורח שמשבח את בעלת הבית על הדגים שהכינה, מיד תשאל בעלת הבית האם אפשר להציע עוד מנה. ולכן אצלנו אנו מודים על היכול שה' נתן לנו ולא סתם הודאה אלא הודאת בע"ד

ולא סתם אנו נותנים אלא אנו נותנים את הראשית של התבואה ולא כמו הנוהג שבעולם שאדם משקיע בביתו אלפי ₪ וכשמגיע למוזות הוא חושב אם יש משהו בוול, אלא אנו מביאים את הראשית שזה הטוב ביותר.

הלימוד מזה למעשה. עד כמה חשוב להדר במצוות ועד כמה חשוב להודות לה'

הרב עובדיה דהן שליט"א

יו"ר המועצה הדתית אשדוד ורב בית הכנסת הניכי

הישיבות – "בית יוסף" קרית פוניבו'

למה אמר שאינך כפוי טובה ולא שאתה

מכיר טובה

ואמרת אליו הגדתי היום לד' אלקיך כי באתי אל הארץ וגו' (דברים כו ג) כתב רש"י ואמרת אליו, שאינך כפוי טובה. ויש לדקדק למה לא אמר שהנך מכיר טובה.

אלא הביאור הוא, להכיר בטובתו של מקום ולרדת לעומקה ופרטיה ודאי אי אפשר, אלא אפשר רק להיות בגדר לא כפוי טובה. וכך אנו אומרים בתפלת 'נשמת כל חי' - אפילו פינו מלא שירה כים וגו' אין אנחנו מספיקים להודות על אחת מאלף אלף אלפי אלפים ורבי רבבות וגו' (משרא"ב עמ' שכב)

כל הזכויות של עמ"י לא מספיקים להכרת הטוב על טובה אחת

וכבר כתב בחובת הלבבות (שער הבטחון פרק ו) שאם יאספו כל הזכויות של כלל ישראל מזמן האבות הקדושים עד עכשיו לא נגיע לכדי הכרת טובה על טובה אחת מטובות הבורא על אדם אחד מישראל, וזה נורא נוראות שכל הזכויות לא מגיעות לכום מים אחת.

חדש ניתן לשמוע את שיעורי הרב פנחס זרביב שליט"א בקול הלשון 0722741111

כוחה של קבלה לעשות

והיה כי תבוא אל הארץ (כו א) עשה מצוה זו שבשכרה תכנס לארץ (ספרי).

וצ"ב הרי עדין לא נתחייבו ישראל להביא בכורים אלא לאחר שכבר נתיישבו בארץ ישראל - לאחר ירושה וישיבה ומהו שאומר עשה מצוה זו בשביל שבשכרה תכנס לארץ

אלא מבאר המלבי"ם עצם הדבר שקבלו עליהם ישראל כבר מעכשיו לקיים את המצוה הזאת לכשיכנסו לארץ ישראל, שימש זכות בידם לסייע אותם כי יוכלו להכנס לארץ

וכן מבואר בשערי תשובה (שער ב אות י) 'זמעת אשר קיבל כזאת במחשבתו וגמר עליו ככה בלבבו קנה לנפשו זכות ושכר על כל המצוות והמוסרים (כאילו קיים כל המצוות) ואשריו כי צדק נפשו בשעה קלה. וכן אמרו רז"ל 'זילכו ויעשו בני ישראל' (שמות יב כח) וכי מיד עשו (משה רבנו צוה אותם בר"ח ניסן שבעשור לחודש יקחו שוה) והלא לא עשו עד ארבעה עשר לחודש (שאו שחטוהו) אלא כיון שקבלו עליהם לעשות מעלה עליהם הכתוב כאילו עשו מיד'.

עיקר הקפיידא בבן סורר על מה שאינו שומע

וכן ראינו בבן סורר ומורה שעיקר הקפיידא היא על איננו שומע בקול אביו ובקול אימו למרות שירדה תורה לסוף דעתו שעתיד ללסטם את הבריות אבל מה השורש הוא מה שאיננו שומע בקול אביו ואימו

ממשיך השערי תשובה 'ואמרו אדר"נ (פכ"ב) כל שמעשיו מרובים מחכמתו מתקיימת שנאמר (שמות כד ז) נעשה ונשמע. (יש לשאול איך אפשר להיות מעשיו מרובין מחכמתו ואם אינו יודע התורה והמצוות וכי יש לו לעשות המעשים האלה על מה עשאו... רבנו יונה על אבות ג ט) ...ביאור הדבר כי האיש אשר קיבל על נפשו בלב נאמן לשמור ולעשות ע"פ התורה אשר יורהו וע"פ המשפט אשר יאמרו לו היושבים על המשפט, יש בידו מן היום הזה שכר על כל המצוות (-גם על אלו שלא שמע) על אשר שמעה אזנו מדברי התורה ותבן להם (-מה ששמע מבין ורוצה לעשות) ועל הדברים אשר לא גילו אזנו עליהם עדנה וצדק לבש (-מוכן לעשות ככל שילמדוהו תופשי התורה) וקנה זכות על הנגלות אליו ועל כל נעלם מעיניו (-אזי תקבל הוא זכות גם על כל הנעלם) ואחרי זאת יום יום ידרוש וישקוד על דלתות מוכיחיו, וישכיל מכל מלמדיו ונמצא האיש הזה מעשיו מרובין מחכמתו, כי לא ידע את הדבר והנה שכרו אתו, וכענין מה שאמרו ישראל בניני 'נעשה ונשמע' שהקדימו קבלת המעשה על נפשם לפני השמיעה... בני ישראל קודם קבלת התורה היו מוכנים ומזומנים: כל אשר יצווה ה' נעשה. זו מדרגה גבוהה כאמרם ז"ל (שבת פח.) / בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה בת קול ואמרה להן מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו, דכתיב (תהילים קג כ) גבורי כוח עושי דברו - אדם המקבל עליו לעשות ככל אשר ישמע - זקוק לגבורה נפשית גדולה כדי להחליט כך.

חידוש נוסף למדנו בגדר נעשה ונשמע - אדם זה יקבל שכר גם על אשר לא ידע עדיין - מכיון שהוא רוצה לדעת ולעשות.

ובאות יב שם כותב השערי תשובה 'עוד אמר שלמה המלך ע"ה (משלי טו ל לא) מאור עינים ישמח לב שמועה טובה תדשן עצם, אוזן שומעת תוכחת חיים בקרב חכמים תלין - ...העין אבר נכבד מאד... ונכבדה ממנו האוזן... והן האדם חייב לעבוד את השי"ת באבריו ויצוריו כולם... תהיה עבודת האוזן בשמוע אל התוכחות ואמר 'אוזן שומעת תוכחת חיים בקרב חכמים תלין' פירוש ראוי לשכון בין החכמים אחרי אשר יקשיב בתוכחתם'. רק הקונה לעצמו 'אוזן שומעת', שעל ידה יוכל להפיק תועלת מהחכמים ראוי לשכון ביניהם, שאל"כ מה תועלת יש לו בהימצאותו במקום תורה ובשמיעת דברי תורה. ואחז"ל (שמ"ר כז ט) נפל אדם מן הגג ונשברו אבריו צריך רטיה ותחבושת על כל אבר מאבריו ועצם מעצמיו, והחוטא אשר חטא בכל אבריו ונחשב כאילו רבתה מכה באבריו כולם... והנה הקב"ה מרפא כל אבריו ברטיה אחת והיא שמיעת האוזן שנאמר (ישעיה נה ג) הטו אזנכם ולכו אלי שמעו וחחי נפשכם.

הנה למדנו - מה מחייה את האדם? שמיעת האוזן! היא המחיייה את רוחניותו וגורמת לו לרכוש חיים. זהו המכשיר הגדול המשמש כרטיה ורפואה עבור כל המחלות, וכן הוא הפתח הגדול לתשובה. (שפתי חיים מועדים א עמ' נו)

המשך בעמוד הבא

המשך מעמוד קודם

תחבולת היצר - 'רק רע' – והתרופה לזה ע"י כח השמיעה

וכתב הרב דב יפה בספרו לעבדך באמת (עה"ת ב עמ' פא) החיד"א שופך אור גדול ונוסף על הצורך החיוני שבשמיעת תוכחה. את הפסוק שנאמר על היצר הרע (בראשית 1): "וכל מחשבות לבו רק רע כל היום" - מפרש החיד"א על פי הכלל הידוע ש'רק' בא למעט. וכך הוא מפרש: כל מחשבת לבו של היצר הרע הוא 'רק רע' דהיינו להמעיט את חומרת העבירה בעיני האדם ולשכנע אותו שהעבירה 'אינה' כה חמורה כפי שהיא באמת.

ובאמת לכשנתבונן על סביבותינו נוכל להיווכח, לצערנו, כמה רחבה ונפוצה התופעה של 'רק רע', כשאנשים כלל לא מודעים לחומרא האמיתית של מעשיהם.

יצא לי לשאול בחור, שבלשון המעטה ניתן לומר עליו שהוא מהפחות שקדנים בישיבה, איך הוא מחשיב עצמו. לפי מצבו האמיתי ניתן היה לצפות שישיב שהוא מתרשל מאד בהתמדה. למרבה הפלא הוא השיב: 'אינני מרמה את עצמי לחשוב שהגעתי לדרגת שקידתו של פלוני... (המפורסם כמתמיד של הישיבה)'.
נקל להיווכח מתשובתו של הבחור את ההצלחה הגדולה שנחל אתו היצר הרע באמצעות התחבולה של 'רק רע'. הבחור אמנם ידע שהוא אינו המתמיד של הישיבה, אך לא הבחין כלל בפער העצום שיש בינו לבין מרבית הבחורים בישיבה, שגם הם אינם המתמידים של הישיבה.

מי ששמונה פעמים מאחר לתפילה ופעם אחת מגיע בזמן, די מצוי שכאשר ישאלו אותו אם הוא מגיע לתפילה בזמן, הוא ישיב שלפעמים כן ולפעמים לא...

סיפר לי תלמיד של הגאון מאי חדש זצ"ל, שבאחד הוועדים הוא יעץ למשתתפי הוועד שירשמו בכל יום באופן מדויק את כמות הזמן שהם למדו באותו היום. תוצאות הרישום הכו אותם בהלם: בחורים שחשבו שלומדים כל יום שתיים עשרה שעות, גילו לתדהמתם שהם לא מגיעים אפילו לעשר שעות, וכעין זה היה אצל רובם.

לאור המציאות הנ"ל שגם טבע האדם וגם היצה"ר חוברים יחדיו להמעיט מהאדם את חומרת מעשיו ולהעלים ממנו את מצבו ודרגתו האמיתית נקל להבין את החשיבות העצומה של התוכחה שנאמרת ע"י מוכיח הרואה את הדברים לאשורם וביכולתו להציג לנו את האמת כפי שהיא ללא כחל ושרק וללא ה'רק רע'. עכ"ד.

מי ששואה הרהר תשובה בליבו ראוי לתואר 'צדיק' – כח הקבלה

הגמ' במסכת קידושין (מ"ט) אומרת, 'שהמקדש את האשה על מנת שאני צדיק, אפילו היה רשע כל ימיו הרי זו ספק מקודשת, שמוא הרהר תשובה בליבו'.

וצ"ב, כיצד אדם שהיה רשע גמור [ומסתמא מיירי גם באדם שעבר על לאוין], יכול להיעשות צדיק גמור על ידי שמהרהר תשובה בליבו, הרי הגמ' במסכת יומא (פ) אומרת, שהעובר על מצות לא תעשה שאין בה כרת ועשה תשובה, תשובה תולה ויום הכיפורים מכפר, ואם כן, איך אפשר שאדם שעבר על מצוות לא תעשה יהיה צדיק גמור על ידי שמהרהר תשובה בשעת הקידושין, בטרם שיגיע יום כיפורים.

אלא הביאור שבכדי להיות ראוי לתואר 'צדיק' אין צריך שיתכפרו לו כל עוונותיו הקודמים, ואף על פי כן הוא נחשב צדיק משום שקיבל על עצמו שמכאן ואילך לא ישוב עוד לחטאיו לעולם.

הרב חיים בן חמו שליט"א

ניצבים אנו פחות משבועיים לפני היום בו יקבע גורל הכלל והפרט ואנו מצפים ומקווים שנוכה יחד עם כל בית ישראל לכתובה וחתומה טובה ולשנה טובה ומבורכת. ובימים שנותרו חובתינו למוזער מנזקי העבר ולקבל על העתיד, וכמוכן להרבות במעשים טובים הן בתחום הבן אדם לחבירו והן בתחום הבן אדם למקום. פרשתנו פותחת במצוות הביכורים מצווה שהתורה מייחסת לה חשיבות רבה, טקס מפואר מרשים ומיוחד היה מלווה את מקיימי המצווה החל מהנחת הפירות בטנא דרך עלייתם לירושלים, עלייה שהייתה מתבצעת ברוב עם, בשירה ובמחולות, עיטור קרני השור בזהב, ובעלי זית, החליל מכה לפניהם ובדרכם מפזמים כמקהלה "שמחתי באומרים לי בית ה' נלך" תושבי וזקני ירושלים ואף בעלי האומנויות היו יוצאים לקראת מביאי הביכורים, ומברכים אותם בברכת ברוכים הבאים בשם ה', עם כניסתם לירושלים הם שרים "עומדות היו רגלנו בשעריך ירושלים" ביטוי שמחה מופלגים במיוחד. אחד מהמוטיבים המרכזיים במצוות הביכורים היא השמחה שנאמרה בה "ושמחת בכל הטוב" ולכן ההלכה קובעת שהמביא ביכורים לאחר חג הסוכות, לא יוכל לקרוא את פרשת מקרה ביכורים מפני שאז הוא לא זמן איסוף התבואה או לקיטת הפירות, וממילא הוא לא זמן שמחה, והשמחה היא תנאי עקרוני במצוות הביכורים.

על הפסוק הראשון בתורה "בראשית ברא אלוקים" .. דרשו חז"ל שבביל הביכורים שנקראו ראשית היה כדאי לברוא את העולם. והשאלה מה כ"כ מיוחד במצווה זו בביטויים כ"כ מרחיקי לכת? זאת ועוד שואל האלשיך הקדוש מה כל ההתרגשות והחרדה שבביל תאנה אחת או רימון אחד יוצא האדם מביתו ועולה לירושלים וכו' שהרי מצוות הביכורים אין לה שיעור, אלא צריך לדעת שמצווה זו טומנת בחובה עיקרון ויסוד חשוב מאוד ביהדות והוא מידת האמונה והביטחון, מידה שאיתה אמו העבל שם טוב הקדוש יכול היהודי לחצות את הים ובלעדיה אינו יכול לעבור את מפתן הבית, כאשר עם ישראל נכנסו לארץ לאחר ארבעים שנות מדבר, שנים בהם אכלו את מן שירד מידי יום מהשמים, ושתו מבארה של מרים באר שליוה אותם בכל המסעות, ומשנכנסו לארץ חל מהפך בצורת החיים, ובכדי לאכול לחם צריך לחרוש לזרוע וכו' וקיים חשש כאשר יראו שההצלחה צמודה להשקעה, יאמרו חלילה "כוחי ועוצם ידי עשו לי את החיל הזה" באה מצוות הביכורים כמצווה מעצבה ומאזנת את ההשקפה הנכונה, בכך שהיא מזכירה להם כי "לה' הארץ ומלואה" ולכן המשנה אומרת כיצד מצוות הביכורים? יורד אדם אל תוך שדהו ורואה תאנה שביכרה כורך עליה גמי, ודורשי רשומות אמרו "גמי" ר"ת גדולים מעשה ה', והחובה לסמן את הפרי הראשון, והעובדה שהתורה לא מאפשרת לו לאכול את הביכורים מלמדת אותו שהוא לא בעל הבית לא על הארץ ולא על הפרותיה, מצוות הביכורים מעלה מרוממות ומקדשת את פירות החולין ומעלה אותם לרשות גבוהה, ולא רק את הפירות אלא את כל מעשה האדם, על הפסוק "השמים שמים לה' – והארץ נתן לבני אדם" היה הרבי מקוצק אומר שהקב"ה נתן את הארץ לבני אדם כדי שיעשו ממנה שמים, ואחת הדוגמאות זו מצוות הביכורים.

יוצא שמצוות הביכורים הינה מצווה שיש בה יסודות חשובים בבניינו הרוחני של האדם, מידת הביטחון בה, מידת הכרת הטוב מידה המהווה ציר ועמוד השדרה של כל המידות הטובות, שבלעדיה מטשטש האדם את זהותו האנושית, וכמו שמצאנו בפרשה הקודמת שהתורה הרחיקה מעם ישראל את עמון ומואב לנצח, בגלל שהם כפויי טובה, כמו כן אנו לומדים את מידת הכניעה, בזה שמביא הביכורים אומר אשר נתן לי ה', וזאת על אף שלכאורה הוא חרש וזרע וביצע את כל העבודות הנדרשות ואף ליה את הפירות עד שגדלו, ומכאן מובן מה המיוחדות שיש במצווה זו, וזו גם הסיבה שמצווה זו נסמכה לפרשת עמלק המופיעה בסוף הפרשה הקודמת, כי עמלק במעשיו ובתפיסת עולמו האמין שהעולם נתון תחת ממשלת הטבע וכפר בעיקר, שנאמר "ולא ירא אלוקים" עמלק גימט' רם מלשון גאווה, וגם גימט' ספק שהוא מכניס ספקות באמונה, וכנגדו יש לנו את מצוות הביכורים, מצווה המחנכת ומעצבת את תפיסת עולמו של היהודי, וממנה שואב תעצומות נפש ואמונה בבורא, ומה שכתוב במצווה זו "ושמחת בכל הטוב" יש מפרשים שאין זה ציווי אלא תוצאה, למי שזוכה לקיים את המצווה כמו שהתורה דורשת הרי שאז יזכה לשמחה אמיתית, ויסוד זה של הכניעה וההתבטלות הבא לידי ביטוי במצוות הביכורים בכלל ובהבאת הקורבנות בפרט אנו לומדים כותב רש"י מהקרבן בו אנו משתמשים ביום ראש השנה כד לעורר עלינו את מידת הרחמים והוא עקידת יצחק, ביום השלישי אומר אברהם אל נעריו שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה נשתחוה ונשובה אליכם, שואף רש"י לכאורה הנערים ידעו שאברהם הולך להקריב קורבן לה' שהרי ראו שאברהם לוקח איתו את האש ואת המאכלת, רק לא ידעו מה אברהם מקריב? ולמה אברהם אומר להם "נשתחוה ונשובה בשביל להשתחוות לא צריך אש ומאכלת? אלא מבאר הרב שבמילה נשתחוה מקפל אברהם את כל תפיסת היהדות אודות הקורבנות שהבהמה אינה אלא אמצעי, ומהות הקורבן זה "נשתחוה" בשונה מתפיסת אומות העולם שקרבן אצלם זה סוג של שוחד וריצוי, אבל המקריב לא משתנה ולא צריך להשתנות במאומה, וכפי שאמר בלעם לבלק התייצב על עולתך, כלומר תישאר יציב בדעתך ואל תשתנה, כי העיקר אצלם זה הקרבן, בעוונותינו הרבים חסרים אנו כיום את מצוות הביכורים, אך את לקחיה ניקח עימנו כי לקחיה תקפים שרירים וקימים לעד, ובפרט בימים בהם אנו מתכוננים ליום הדין הגדול והנורא, לקחים שללא ספק יטו ויכריעו את כף המאזניים לזכות לנו ולכל ישראל. כתיבה וחתומה טובה. תזכו לשנים רבות נעימות וטובות אמן.

לצפייה והורדה בעלוני קודמים של "למעשה" (מכון למעשה) מתוך אתר "בינינו" - לחץ כאן
לצפייה והורדה בעלוני קודמים של "למעשה" (מכון למעשה) מתוך אתר תורת יוסף לחץ כאן
לצפייה והורדה בעלוני קודמים של "למעשה" (מכון למעשה) מתוך אתר של דרשו לחץ כאן